

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Questio secundam. Vtrum data quacunq[ue] creatura deus possit facere alia[m] perfectiorem secundu[m] speciem, ita q[uod] no[n] sit status in perfectionibus specificis, sed sit processus in infinitum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

volebat producere: & ex ipsis cōstituere, sic enim optimi est optima producere secundum Dionysium: & nihilominus Deus potuit producere omnia meliora ad constitutionem melioris vniuersi si sic ordinasset.

QVÆSTIO SECUNDA.

Vtrum data quacunque creatura Deus possit facere aliam perfectiorem secundum speciem, ita vt non sit status in perfectionibus specificis, sed sit processus in infinitum.

Th. vbi supra.

AD secundum sic proceditur. Et videtur quod Deus possit facere quacunque specie data perfectiorem, quia res procedunt à Deo sicut numeri ab vnitrate (secundum Dionysium) sed ab vnitrate procedunt numeri in infinitum, ita quod data quacunque specie numeri adhuc potest dari maior, ergo similiter res procedunt sic à deo quod nata quacunque specie, quantumcumque perfecta, adhuc poterit perfectior inueniri, & sic semper, igitur Deus potest facere creaturam meliorem quam fecerit procedendo in infinitum.

1 Item Deus potest facere omne illud quod non implicat contradictionem, sed infinitas species esse (saltem in potentia & successiue) non implicat contradictionem, sicut dictum fuit prius de speciebus figurarum, ergo &c.

2 **I**N CONTRARIAM arguitur, quia Deus fecit aliquam rem qua nulla potest esse vilior, vel inferior (vt est materia prima) ergo fecit aliquam aliam qua nulla potest esse nobilior, vel superior, non potest ergo facere aliquam meliorem quam illa sit.

3 **R**ESPONSIÒ. Circa quæstionem istam duplex est opinio. Vna quorundam dicentium quod talis processus in infinitum est possibilis, non sic quod sit quandoque deuentum ad infinitas species actu, sed quia nunquam est dare ita perfectam quin possibile sit dare perfectiorem.

4 Confirmatur hæc opinio. Primo, quia potentia Dei est infinita, non solū vt essentia, sed vt potentia: sed non esset infinita vt potentia, nisi posset producere infinita secundum perfectiones specificas, ergo &c. Maior conceditur ab omnibus, minor probatur, quia potentia vt potentia includit respectum ad obiectum possibile, & ideo non est infinita sub ratione potentie, nisi possit in infinita obiecta nec sufficit quod illa sint infinita secundum multitudinem numeralem, quia si cur essentia non esset infinita simpliciter secundum rationem essentiam, si esset determinata ad aliquam speciem, dato quod esset infinite intensa in illa specie (vt si poneremus calorem infinite intensum) sic nulla potentia est infinita simpliciter secundum rationem potentie, si obiectum eius sit infinitum solū secundum numerum & limitatum ad speciem, sed oportet quod sit infinitum secundum perfectiones specificas: & hæc fuit minor, sequitur ergo conclusio.

5 Secundo confirmatur eadem conclusio sic: deus potest quicquid non implicat contradictionem, sed posse fieri nobiliorem creaturam (quacunque data) non implicat contradictionem, ergo &c. minor probatur, quia illud quod non ponit infinitatem in rebus creatis non implicat contradictionem, sed ponere quod data quacunque creatura adhuc possit dari nobilior, non ponit aliquam infinitatem, quia cum illa quæ tu das sic finita poterit excedi ab alia finita, ergo istud non implicat aliquam contradictionem, est ergo Deo possibile.

6 Tertiò probatur idem sic: Deus producit species rerum secundum rationes ideales, sed infinitas ideas sunt in Deo, ergo Deus potest producere infinitas species: minor probatur, quia essentia diuina vt imitabilis à creatura habet rationem ideam, sed cum ipsa sit infinita perfectio, est etiam infinite imitabilis, ergo habet rationem infinitarum idearum, ergo &c.

7 **Q**UICQUID sit de conclusione, rationes tamē istæ non cogunt, cum enim primò dicitur quod potentia dei est infinita, non solū sub ratione essentiam, sed sub ratione potentiam, posset dici probabiliter quod non, quia licet ea quæ insunt Deo secundum se & absolute, sint infinita saltem intensiue non solū sub ratione essentiam, sed sub ratione propria, tamen illa quæ non insunt Deo, nisi in habitudine ad creaturas, & quibus correspondet correlatiue aliquid in creaturis non possunt esse infinita sub sua propria ratione, sicut dicimus de ideis, quia enim essentia diuina non habet

rationem ideam, nisi prout est imitabilis à creaturis: ideo sicut nulla creatura est infinita, sic nulla idea in deo est infinita sub propria ratione ideam, correspondent enim sibi inuicem imitabile & imitatum, & vno ponitur in ratione alterius, cum igitur potentia proprie dicta, de qua loquimur non insit Deo, nisi in habitudine ad creaturas, quæ sole proprie dicuntur possibiles (personæ enim diuine sunt necessariae) ideo non oportet dato quod essentia diuina sit infinita, quod potentia sub ratione potentiam sit infinita, cum nec aliqua creatura, nec omnes simul sint infinitæ, vel esto quod maior propositio concedatur, tunc dicendum est ad minorem per interemptionem, quia non oportet ad hoc quod potentia sub ratione potentiam sit infinita quod possit producere infinita secundum perfectiones specificas.

8 Quod patet contrario medio illius quod illi faciunt, quia licet se habet infinitas essentiam diuinam ad perfectiones absolutas, sic se habet infinitas potentiam ad infinitas possibilium (vt ipsimet accipiunt) sed infinitas essentiam diuinam non requirit quod includat infinitas perfectiones absolutas secundum rationem specificam differentes, imò perfectiones quæ sunt in Deo (scilicet quas simpliciter melius est habere quæ eis carere) sunt finitæ multitudine, sed ex hoc solo sola essentia diuina dicitur infinita, quia continet infinite secundum intentionem, vt sic loquar, omnes perfectiones absolutas possibiles, quibus illæ sint multitudine finitæ, ergo similiter infinitas potentiam diuinam non requirit quod possit in infinita possibilium specie differentia, sed sufficit quod possit in omnia possibilium dato quod sint finita multitudine formalis, & specificæ dum tamen possit in ea infinito modo, quod sit dum sub fingulis speciebus multiplicabilibus, & non tantum in vna vt arguebatur, potest infinita indiuidua successiue producere, sic quod aduenientibus posterioribus priora non recedant ab eius causalitate, vt dictum fuit in præcedente distinctio quest. 1.

9 Ad secundam rationem dicendum quod ipsa petit principium cum assumit quod omne finitum potest excedi à finito, quia hoc non est verum, nisi ponatur possibilis processus in infinitum, si enim est status, tunc est dare supremum finitum quod non poterit excedi, nisi ab infinito, & quia de processu in infinitum quæritur, ideo illud assumere est petere quod erat in principio.

10 Vel dicendum clarius quod dicere quodlibet finitum ratione qua finitum absolute possit excedi à finito non implicat contradictionem, sed dicere quod supremum finitum possit excedi ab alio finito implicat contradictionem, quia si excederetur ab alio finito iam non esset supremum inter finita, qui autem ponit statum in gradibus rerum ponit supremum, & ideo secundum ipsum est clara contradictio dicere quod quodlibet finitum possit excedi ab alio finito, & præter hoc petit principium, quia questio de processu rerum in infinitum est questio, an sit in eis dare supremum an non, propter quod assumere quod non sit dare supremum, sicut recte assumitur cum dicitur quod quodlibet finitum potest excedi ab alio finito, est assumere quod petitur.

11 Ad tertium dicendum quod licet essentia diuina sit infinita perfectionis in se, tamen non est infinite imitabilis à creaturis, quia secundum se totam, & totaliter non est imitabilis, nisi poneretur quod deus posset facere alium deum, quod est impossibile. Vnde nullo modo sunt in Deo infinitas ideas specierum, vt magis patebit.

12 **A**LIVS modus dicendi est quod in perfectionibus specificis creaturarum non est possibilis processus in infinitum, sed est data vel dari potest creatura, ita perfecta quod non potest dari perfectior. Hoc autem probatur primò sic: cuiuslibet speciei possibili in rebus creatis respondet aliqua idea in Deo, sed in Deo nec sunt, nec esse possunt infinitas ideas simul, nec simul nec successiue, ergo in rebus creatis, nec sunt nec esse possunt infinitas species, nec successiue. Maior patet: sed minor probatur dupliciter. Primò, quia in habentibus per se ordinem, in superioriori continetur perfectio inferioris (vt in sensitiuum vegetatiuum, & in intellectu sensitiuum) sed inter ideas specierum est per se ordo secundum rationem, sicut est ordo secundum rem inter species rerum, ergo omnium idearum quæ sunt actu in Deo vna continet omnium aliarum perfectiones, si ergo essent actu infinitas ideas

De hoc lat
tius sup. d.
42. q. 2.

Idem d.
43. q. 2.

Idem d.
43. q. 2.
num. 28.

Idem arg. fac
est sup. d.
43. q. 1. num. 15.

vna

una earū esset infinite perfectionis, quod est impossibile, quia secundū talem ideā posset producere aliquā speciē infinite perfectionis (etiā aliis non productis) nō enim est necessariū q̄ Deus prius producat speciē minus perfectā, quā magis perfectā, prout enim produxisset angelū ante mundū corporeū, esse autē in rebus creatis aliquā speciē infinite perfectionis est impossibile, quare &c.

14. Secundo probatur eadem minor sic, in per se ordinatis in quibus est dare perfectissimū & imperfectissimū tanquam terminos omnia claudentes impossibile est esse processum in infinitū, sed in idēis diuinis quæ sunt actū in Deo est per se ordo rationis (vt dictū est) est etiā in eis dare perfectissimā, & imperfectissimam tanquā terminos omnes alias claudentes, ergo impossibile est q̄ sint infinitæ, maior patet, quia contra rationē infiniti est claudi terminis. Minor probatur, quia ideæ sicut & species rerum differunt secundū gradum maioris & minoris perfectionis, ita q̄ nunquam duæ possunt esse in eodē gradu perfectionis, ergo inter ideæ quæ sunt actū in Deo est aliqua imperfectissima respectu omnium aliarum, & aliqua perfectissima respectu omnium, semper enim in datis est aliqua quæ continet omnium perfectiones, & hæc est perfectissima, & alia quæ deficit ab omnium aliarum perfectionibus, & hæc est imperfectissima, & inter has omnes aliæ continentur tanquam mediæ inter terminos, quare &c.

15. Sed diceret aliquis q̄ licet inter duos terminos finitæ distantie nō possunt esse media infinita, tamē bene possunt esse inter terminos infinite distantie, ideā autē imperfectissima distat in infinitum ab ideā perfectissima, cum illa ponatur infinita, & finitū distat ab infinito infinite, quare inter illas duas ideæ possunt esse mediæ infinitæ.

Et supra
probationem
d. 47. q. 2.

16. Et dicendum quod hoc nō valet. Primo modo, quia si poneretur ideā infinita possibile esset dare in rebus speciē infinitam. Sed illa dari non potest multo minus in substantiā quā in quantitate continua, vel discreta, quare &c. Secundo, quia dato quod illa esset infinita, tamē inter alias aliqua esset immediata secundum actum, quia inter omnes est ordo, tunc quererem de illa si est finita, an infinita, si finita inter ipsam & imperfectissimam est finita distantia, & sic inter ipsas non poterunt esse infinita media, nec per consequens prius erant infinita inter perfectissimam & imperfectissimam, quia quicquid cōtinetur actū intra primam distantiam continetur intra secundā, excepta vna quæ ponitur terminus cuius additio non potest facere de finito infinitum.

17. Si verō dicatur esse infinita: Contra. sicut in infinito secundum quantitatem non potest esse maius quātum, & in infinito secundum multitudinem non potest esse maior multitudo, sic in infinito in genere substantiæ nō potest esse aliquid maius vel perfectius intra genus substantiæ, sed suprema species est perfectior quā illa quæ ponitur ei immediata, ergo illa non potest esse infinita, quod autem dictum est de speciebus rerum si essent, intelligēdum est de ideis specierum quæ sunt in Deo, non sunt ergo ideæ specierum actū infinite, & simul.

18. Item nec possunt esse infinite successiue & in potentia, quia ideæ quæ actū sunt in Deo non solum sunt specierum quæ nunc sunt, sed omnium quæ esse possunt, vt enim patuit supra dist. 39. Deus scit ex necessitate naturæ habitudines rerum inter se & ad Deum secundū omnem compositionem & diuisionem possibilem, & ideo scit ab æterno necessario necessitate absoluta, & non solum ex suppositione quæ & quot species possunt imitari essentia suam sub ratione ideæ, propter quod necessario habet omnes ideæ quas aliquo modo potest habere: probata est ergo perfectē minor, sequitur ergo conclusio.

19. Item sicut Deus probatur esse prima causa ex ordine causarum per se, ita probatur esse primum & summē perfectum ex ordine perfectionum specificarum: sed prima probatio nulla esset, si in causis efficiētibus esset processus in infinitum: ergo nec secunda si sit in perfectionibus specificis possibilis processus in infinitū, & ita videtur quod non possunt esse species rerum infinite, etiam successiue.

20. A D R A T I O N E S in oppositum respondendū est: Et ad primū argumentū quod probat processum in infinitum esse possibilem in gradibus specierū, quia species sunt sicut numeri, Dicēdum q̄ similitudo non est ad pro-

positum, quia processus in infinitū in numeris nō est per accessum ad unitatē cum sit dare numerū propinquissimū unitati (scilicet dualitatē,) sed est per recessum à dualitate, econtrario processus qui ponitur in infinitū in speciebus rerum non est per recessum eorū à Deo, cum sit dare infimam speciē maximē distantē à Deo, sed ponitur per accessum ad Deum. Propter quod in nullo est propositū. Dictum ergo Dionysii non est intelligēdū quantum ad infinitatem, sed quantum ad compositionē, quia sicut numeri quāto plus distant ab unitate, tanto incidunt in maiorem compositionē. Si verō ex alio sumeretur argumentum (scilicet q̄ quia species numerorū & figurarum procedunt in infinitum, sic potest esse in speciebus substantiæ, & aliorum generum) nō valet, quia figuræ & numeri nō dicunt secundum se aliquam naturā, sed modos rerū qui variari possunt in infinitum absq̄ variatione rerū secundum speciem, vt numeri variantur per solam plurificationem indiuiduorum sub specie & figuræ per variā positionem partium. Figura enim non est aliud quā talis vel talis positio partium in toto, nec dicit aliquā rem secundum se, nisi modum rei qui est ordo partium qui variari potest in infinitum nulla natura specifica variata. & ideo processus figurarum in infinitum non arguit processum naturarum specificarum in infinitum.

21. Et per hoc patet ad secundum.

QVÆSTIO TERTIA.

Vtrum Deus possit facere vniuersum melius quā fecerit.

Tho. ibidem ad tertium.

Tertio queritur vtrum deus possit facere vniuersum melius quā fecerit. Et videtur quod non, quia omni bono nihil potest esse melius (quia qui omne dicit nihil excipit) sed vniuersum includit omne bonum, ergo vniuerso nihil potest esse melius, quia nec aliud.

2. Item bonitas eorum quæ sunt ad finem pensatur ex fine, sed vniuersum ordinatur ad finem quo non potest esse melior, scilicet ad Deum, ergo similiter vniuerso nihil potest esse melius.

3. IN CONTRARIUM arguitur, quia bonitas totius dependet ex bonitate partium, sed partes vniuersi possunt esse meliores quā sint, & extensiuē quia plures, & intensiuē quantum ad bonitates accidentales, ergo &c.

4. R E S P O N S I O. Vniuersum potest accipi tripliciter. Vno modo prout includit omne ens increatum, & creatum, quod est actū, & quod in potentia, & sic non loquimur nunc de vniuerso, quia cōstat quod tali vniuerso nihil potest esse melius, quia includit omne bonū quod est, & quod esse potest, & de hoc procedit primum argumentum. Alio modo accipitur vniuersum, prout includit omne ens, actū increatum, & creatum.

5. Et sic dicunt aliqui q̄ vniuerso sic accepto nihil potest esse melius, quia in eo includitur Deus, qui cum mille mundis, vel cum mundo meliorato nō est aliquid melius se solo, quod probatur primō, quia maior est comparatio puncti ad lineam quā bonitatis cuiusq̄ creaturæ entis & possibilis ad bonitatem diuinam, sed linea & punctus simul non sunt aliquid maius quā sola linea, ergo bonitas diuina cum in omni bonitate creabili, & creata non est aliquid melius se ipsa sola. Secundo quia hoc videtur dicere scriptura Exo. 33. ostēdam tibi omne bonum, quod non esset si alia connumerata cum ipso constituerent aliquid totum melius, quare &c.

6. Istud autem videtur mirabile, licet enim bonitas diuina non melioretur, nec deterioretur bonitate creaturarum addita, vel subtracta, tamen omnino videtur quod duo bona, vel plura bona sint aliquid melius saltē extensiuē, quā vnum illorum, maximē quando in vno non includitur alterum formaliter sicut in homine includitur rationale, propter quod homo & rationale nō sunt plura entia, nec plura bona quā solus homo, sed bonū diuinum & bonum creatum sunt plura bona sicut plura entia, nec bonum creatum includitur in bono increato formaliter & in actū, sed solum causaliter & in potentia, ergo vt videtur bonum diuinum & bonum creatū sunt aliquid melius saltē extensiuē quā solum bonum diuinū, nec aliquis sanæ mentis potest concipere q̄ duo non sint plura vno.